

disjunctione dixit, oblationem sacrificii in communi esse de lege naturae, sed determinationem sacrificiorum esse ex institutione humana, vel divina, in quo aperte docet conclusionem positam.

4. *Sacrificiorum diffiniendorum in aliqua republica potestatem sibi Deus reservare, et potuit et voluit.* — Sic Eucharisticum sacrificium legitimaque ex veteribus instituta sunt. — Dico secundo, fieri posse a Deo, et saepe etiam factum esse, ut sacrificiorum institutio in aliqua republica solum Deo reservata sit. Hoc probant ex parte argumenta in principio posita. Et quidem potestas haec divina per se fere nota est. Nam licet in humana natura, vel republica, sit potestas ad ferendas leges, quibus se ipsam gubernet et regat, tamen, quia haec potestas est sub potestate Dei, qui supremus est Rector et provisor humanae naturae, potest Deus prævenire illam humanam potestatem, proprias leges ferendo, quas humana potestas nec mutare, nec minuere ulla ratione possit, neque etiam augere, si Deus velit; eamdem ergo potestatem habet circa leges sacrificiorum; nam eadem est de illis, quæ de cæteris, ratio, vel certe major, quia proximius divinum honorem attingunt. Quod vero ad usum pertinet, certum est, in lege nova Christum Dominum usum esse hac potestate; ita enim unicum Eucharistiae sacrificium instituit, ut noluerit cum illo aliud multiplicari aut misceri, ut inferius locis suis demonstrabimus. Atque idem censendum est de statu legis veteris, ut ipse usus satis probavit; nulla enim in populo Hebreo legitima ac vera sacrificia introducta sunt, preter ea, quæ in lege sunt a Deo tradita. Ratio autem hujus rei ita potest explicari: nam quod Deus specialiter voluerit aliqua sacrificia sua auctoritate instituere, ex multis capitibus oriri potuit; videlicet, vel quia opus, quo sacrificium perficitur, supernaturale est, et ex divina omnipotencia pendens, ut contingit in nostro Eucharistico sacrificio; vel quia voluit in tali sacrificio non tantum esse significationem, sed etiam efficaciam, quam solus Deus tribuere potest, quod etiam convenit nostro sacrificio; vel certe, quia praeter significationem moralem, voluit esse mysticam, quodammodo continentem divinam testificationem alicujus mysterii absconditi; quod etiam suo modo reperitur in nostro sacrificio, multo autem apertius in sacrificiis veteribus, quæ futura mysteria soli Deo cognita significabant, quod commune

etiam est aliquibus sacrificiis legis naturae, ut sacrificio Melchisedech, etc. Quod autem interdum voluerit Deus potestatem humanam circa hoc coarctare, ut aliquis populus, v. gr., nunc Christianus, et olim Judaicus, nullis aliis sacrificiis uteretur, nisi ab ipso Deo immediate institutis, ex multis etiam capitibus oriri potuit; primo ex speciali Dei dilectione erga talum populum; melius enim et honorificentius est sacrificii divinis uti, quam humanis; et ideo in principio in lege naturae, quando tam fides, quam alia dona supernaturalia, minus liberaliter hominibus communicabantur, nulla talis lex hominibus imposita est, sed determinatio sacrificiorum, hominum arbitrio est relicta, paucis fortasse exceptis, quibus ex speciali gratia Deus interdum definita dedit sacrificia; in lege autem veteri, quando Deus specialem populum sibi specialiter dilectum elegit, cœperunt etiam sacrificia specialiter divina lege definiri. Secundo, hoc potuit provenire ex speciali dignitate et excellentia alicujus sacrificii, quæ ratio potissime locum habet in lege nova, ut infra late tractabimus; nam in lege veteri potius sumenda est ratio ex multitudine sacrificiorum; tot enim ac tanta sunt a Deo instituta, et præcepta, ut vix potuerint homines alia superaddere, neque id posse facere omnino oportuerit. Unde in Christiano populo, quod unico sacrificio contentus esse debeat, ad illius dignitatem et spiritualem libertatem pertinet; in populo autem Judaico potius ob ignorantiam et imbecillitatem ejus, oportuit tot sacrificiis carnalibus a Deo institutis gravari, ut per illa ab idolorum cultu abstraheretur; et ideo non decuit, alia sacrificia eis permitti, ne divinis sacrificiis profana aliqua, et indecentia miscerent.

5. *Respondetur oppositis rationibus.* — Ad primum igitur respondetur, negando consequentiam, quia sacramentum includit practicam significationem gratiae sanctificantis, quam solus Deus potest sub signo sensibili infallibiliter, aut statim dare, aut in futurum promittere; et ideo potestas ad imponendum hujusmodi signum non potest hominibus esse connaturalis; sacrificium autem ex primaria ratione sua non includit significationem, quæ potestatem humanam excedat, quia satis est, ut invisible sacrificium significet; et ideo non est similis ratio. Ad secundum respondeatur, ad illam partem de donatione, primum, in sacrificio non necessario intervenire propriam aliquam donationem, quæ Deo fiat, sed

rei alicujus consumptionem factam in protestationem excellentiae divinæ; quod, si haec appelletur donatio, non est talis, quæ requirat propriam acceptationem alterius, quia non transfert dominium rei in illum, sed solum illam immutat, vel consecrat in honorem ejus. Deinde, esto admittamus propriam donationem, quæ acceptationem requirit, non oportet, ut speciali revelatione talis acceptatio a Deo fiat, sed satis est, ut aliqua generali lege contineatur; sicut votum, quod est promissio quedam, acceptationem requirit ejus, cui fit premissio; et tamen, ut votum obliget, non est necesse, ut speciali revelatione constet, Deum illud acceptare; sufficit enim generalis lex, qua Deus vult, vota sibi rationabiliter facta adimpleri. Unde ex materia voti et honestate rei promissæ, statim recta ratio dictat, an tale votum sit divinæ voluntati consentaneum et acceptum; idem ergo dicendum est de aliis oblationibus, seu sacrificiis. Unde ad alteram partem de gratitudine sacrificii, seu quod sit Deo honorificum, similiter dicendum est, ad hoc non esse necessariam specialem revelationem, aut institutionem, sed duo sufficere: unum est, quod a Deo non sit prohibitus talis sacrificii modus; aliud est, ut in ipsa re, vel actione, quæ ad usum sacrificii sumitur, nulla sit indecentia, neque impropositio ad sacrum usum, et ad significandum animum subjectum Deo, ut supremo Domino. Nam, ut D. Thom. recte dixit, citata quest. 85, art. 2, ad 2, dignitas sacrificii non ex pretio occisi pecoris, sed ex significatione pensanda est. Ad tertium respondeatur, probare secundam assertionem positam. Aliquæ vero difficultates, quæ circa illud inculcari possent, proprie spectant ad sacrificium novæ legis; et ideo commodius tractabuntur in serius.

SECTIO IV.

Utrum sacrificium, quod hominibus instituere licet, possit privata auctoritate institui, vel tantum publica.

1. *Difficultatis ratio.* — Ratio dubitandi oritur ex dictis sectione præcedente. Nam haec potestas instituendi sacrificium fundatur in potestate exprimendi interiorementem per sensibilia signa; sed hoc positum est in potestate privata cujuscunq; hominis; quilibet enim potest, quibus voluerit, uti signis, præsertim cum Deo loquens, qui omnia intelligit. Et confirmatur primo ex D. Thom., dicta

quest. 85, art. 4, ubi loquens de hominibus, qui non erant sub lege, tenebantur (inquit) ad aliqua exteriora facienda in honorem Dei, secundum condescensionem ad eos, inter quos habitabant, non tamen determinate ad haec, vel illa. Itaque totam hanc determinationem eorum arbitrio committit, dummodo decenter fiat; et ideo in solut. ad 3, videtur distinguere quædam sacrificia publica offerenda per sacerdotes, alia privata, quæ unusquisque propria auctoritate offerre potest; igitur impositio seu institutio sacrificii privata auctoritate fieri potest. Et fortasse Abel et Cain ita coluerunt Deum, alius ex fructibus terræ, alius ex primogenitis ovium, unusquisque suo arbitrio et voluntate; dicere enim, divina vel paterna auctoritate id fecisse, voluntarium est, quia nec ulla auctoritate, nec necessaria ratione fundatur. Tandem ex aliis actionibus externis, quæ per solum motum proprii corporis ab homine fiunt, potest homo eligere suo arbitrio, quas decentes judicaverit ad collendum Deum, ut sunt genuflexio, manuum elevatio, pectoris tensio, terræ deosculatio; quibus posset quilibet homo uti ad internam reverentiam significandam, etiam si non essent in frequente usu aliorum hominum; ergo idem facere potest oblatione sensibili alicujus rei materialis.

2. *Humana respublica potestate ad instituenda in honorem sacrificia gaudet.* — In hac re primo statuendum est, esse in humana republica potestatem ad instituenda sacrificia, quæ nomine totius populi Deo offerantur, quæ non possunt alicujus privata auctoritate institui, aut immutari. Hæc conclusio est certa, et communis omnium gentium usu satis probata; nam, ut Augustinus dixit 19 contra Faust., cap. 11: *In nullum nomen religionis, seu verum seu falsum, coagulari homines possunt, nisi aliquo signaculorum visibilium consortio colligentur;* que signa, visibilia potissime, fuerunt semper sacrificia, aut vero Deo, aut dæmonibus oblata; hæc enim sola differentia semper fuit inter fidelium populum et infidelem, cum utriusque sacrificiorum usus communis fuerit, ut idem August. notavit, 2 cont. Faust., cap. 21. Hujusmodi autem sacrificia semper fuerunt publico et solemni ritu instituta, communi et publica potestate. Hujus autem rei ratio primo ex eo reddi potest, quod natura hominum postulat, ut in unum politicum corpus reipublice congregetur; hoc autem politicum corpus ad Dei cultum debet potissimum ordinari; ergo ne-

cesser est, ut non solum singuli private colant Deum, sed etiam ut tota res publica per modum unius corporis cultum Deo exhibeat; ergo necesse est, ut talis cultus offeratur per sacrificium publica auctoritate institutum, quia alioqui non posset nomine totius populi offerri; ergo oportet, ut haec potestas sit in tota res publica, seu ejus capite, aut principe, sicut est in res publica potestas ad illa omnia, que ad bonam ejus gubernationem pertinent, ut, verbi gratia, ad prescribenda rerum pretia, et ad imponenda alia signa ad significandum, et ad definiendos titulos seu signa honoris, quibus vel principes, vel magistratus, vel cives inter se mutuo honorari debent; ergo multo magis extenditur haec potestas ad cultum, seu sacrificium definiendum, quod nomine totius populi Deo offerendum est; et ideo Arist., 7 Polit., c. 8, et 6 Ethic., inter magistratus, sine quibus res publica conservari non potest, sacerdotes seu sacrificios ponit; quibus proinde in res publica principem locum tribuit. Et confirmatur, quia, ut homines in unum corpus reipublica debito modo congregentur, necesse est, ut etiam in unum nomen religionis convenient; id autem fieri non potest, nisi in usu sacrificiorum etiam convenient; sed neque id fieri potest, nisi illa sint publica, et communi auctoritate instituta. Nam, si unusquisque proprio privatoque arbitrio sacrificaret, quot essent capitata, tot essent sacrificandi ritus.

3. Ex his ulterius dico secundo, non solum posse sacrificium publica auctoritate institui, sed etiam solum illud esse proprie ac simpliciter legitimum sacrificium, quod publica auctoritate, vel divina, vel humana, institutum est; atque adeo potestatem instituendi sacrificium proprie dictum, prout est in hominibus, non residere in singulis privatis personis, sed in tota res publica, seu principe gerente vicem ejus. Quae assertio potest primum probari ex Paulo, 1 ad Cor. 5, dicente: *Omnis Pontifex ex hominibus assumptus pro hominibus constituitur in his, quæ sunt ad Deum, ut offerat dona et sacrificia pro peccatis.* Ex quo loco imprimis colligunt omnes, sacerdotem et sacrificium mutua quadam relatione connecti. Nam et sacerdos propter sacrificium offerendum potissimum constituitur, et sacrificium non nisi a sacerdote offerri potest; sunt ergo haec inter se conjuncta, ut notavit Concil. Trid., sess. 23, cap. 4, et late tractat Bellarminus, lib. de Missa, cap. 2. Deinde colligitur ex eisdem verbis Pauli, mu-

nus sacerdotis, non cuilibet homini propria auctoritate convenire, sed ei, qui specialiter constituitur pro hominibus in his, quæ sunt ad Deum, et ideo subdit: *Nec quisquam sumit sibi honorem, sed qui vocatur a Deo tanquam Aaron,* id est, qui ad tale munus legitime deputatus est, vel immediate a Deo, vel mediante eo, qui auctoritatem habet hanc dandi potestatem, et ideo, 2 Paralip. 26, Ozias, qui sine auctoritate sacerdotii sacrificandi munus usurpare voluit, lepra fuit a Deo percussus; est ergo sacerdos minister publicus nomine totius populi deputatus.

4. *Sacrificium legitimum, nisi ab auctoritate publica, oriri nequit.* — Ex his ergo concluditur sacrificium debere esse publica auctoritate institutum, cum requirat sacerdotale munus, quod publica etiam auctoritate institui debet; nam si sacrificium a quilibet posset institui, a quilibet etiam posset exerceri et offerri, quia et majus est instituere, quam offerre; et qui potest sacrificium ordinare, potest etiam ministrum ejus designare; nam haec ejusdem sunt rationis et auctoritatis, et se mutuo consequuntur. Secundo potest simile argumentum sumi ex Paulo, ad Heb. 7 dicente: *Translato sacerdotio, necesse est, ut legis translatio fiat;* nam, sicut dixit, *translato sacerdotio, ita potuisset dicere, translato sacrificio,* quia, ut diximus, illa duo semper juncta sunt, et e contrario etiam dicere potuisset, mutato legis statu, mutari etiam sacrificandi ritum. Et ita videmus inter Gentiles in diversis rebus publicis, seu nationibus, sicut diversæ sunt leges, ita etiam esse diversos sacrificiorum ritus. Et in populo Dei, quandocumque facta est legis mutatio, vel a statu legis naturæ in statum legis scriptæ, vel ab hoc in statum legis gratiæ, semper cum lege mutatus est sacrificiorum usus; signum ergo est, sacrificium absolute dictum esse ex his, quæ ex publica potestate, et communi lege pendent. Tertio sumitur non dissimile argumentum ex circumstantiis ipsius sacrificii, propter quod introducta sunt tempora, altaria, vasa sacra, et vestes, sine quibus sacrificium offerre, nec decet, nec licet; sed non est in privata cuiusvis potestate hujusmodi circumstantias definire, vel immutare; ergo multo minus sacrificium ipsum quoad substantiam ritum ejus. Quarto accedit moralis ratio supra tacta, quia ad unitatem et concordiam humanæ reipublicæ expedit, ut omnes convenient in substanciali modo colendi Deum, qui consistit in sacri-

ficio. Ad hoc autem requiritur, ut dixi, sacrificia auctoritate publica esse instituta, et aliter introduci non posse, tum quia alias esset infinita varietas et confusio in res publica; tum quia alioqui daretur occasio superstitutionibus et variis idolatriis; unde etiam Arist., lib. Rhetor. ad Alex., dixit, necessarium esse, in sacrificiorum religione ritus patrios et receptos servari. Et confirmatur, nam sacrificium est res maxime sacra inter omnes externas, et ideo oportet, ut decentissime fiat; ergo decet, ut ritus ejus non possit cuiusvis hominis privati arbitrio alio modo illis uti, alioqui nec veritas, nec fidelitas inter homines firma esse posset.

6. Sed ex hac responsione videtur colligi, præcise et ex natura rei tantum hoc considerando, esse in qualibet privata persona potestem ad instituenda sacrificia, saltem ad suum proprium et privatum usum, sicut præcedente sectione dicebamus esse in humana res publica potestem ad instituenda sacrificia, seclusa Dei prohibitione. Patet sequela, applicando doctrinam datam, servata proportione, quia nulla ratio redditur, ob quam privatae personæ hoc non possint, nisi quia est prohibitum a res publica; sed haec prohibitione pertinet ad jus positivum et humanum; ergo illo secluso, esset in privatis personis talis potestas; ergo habent illam ex jure naturæ præcise considerato, quamvis possit res publica usum illius prohibere. Et confirmatur, nam fingamus rem publicam nihil statuisse de sacrificiorum ritu; tunc sane possent privatae personæ suo arbitrio determinare haec sacrificia, quia jam non esset prohibitum a res publica; ergo hujusmodi prohibitione ablata, illa actio neque excedit vim naturalem hominis, neque est per se mala, ut rationes in principio factæ concludere videntur. Tandem, si contingeret, aliquos homines tam solitariam vitam agere, ut nullius reipublicæ essent membra, liberum unicuique esset, ut decentibus signis externis proprio arbitrio determinatis ad colendum Deum, quia homo habet jus colendi Deum cultu externo, quem sibi potest definire, si non habet superiorem, a quo determinetur. Idem ergo erit, etiam si illa signa per modum sacrificiorum determinentur. Respondet, quoad rem ipsam argumenta convincere quod intendunt, quod etiam videtur sensisse D. Thom., locis in principio hujus sectionis citatis. Nihilominus tandem, quia neque est naturale homini solitariam vitam agere, neque etiam est moraliter possibile, ut in res publica humana, præsertim bene instituta, non sint sacrificia, publica auctoritate definita, ideo simpliciter loquendo

de sacrificiis, prout moraliter veniunt in usum hominum, dicendum est, et legitima sint, necessario publica auctoritate fore instituenda, nec nomen sacrificii, in propria et usitata significatione, posse attribui alicui signo, nisi publica lege sancitum sit, ut supra in statili dicebamus de sacramento.

SECTIO V.

Qualis debeat esse res vel actio, quae in sacrificio ad significandum imponitur.

1. *Difficultatis punctus.* — Explicata significatione, quae est veluti forma sacrificii, sequitur, ut declaremus, qualis esse debeat materia, cui talis significatio debet imponi, ut integra ratio sacrificii consurgat; hujus enim rei cognitio necessaria omnino est ad concludendam definitionem, et essentiam totam sacrificii; et ad distinguendum hunc actum a ceteris actibus exterioribus propriis divini cultus, qui non semper possunt a sacrificio ex formaliter distingui, sed solum ex materiali. Et in hoc consistit tota ratio praesentis difficultatis, quia, licet omne sacrificium consistat in aliqua actione sensibili pertinente ad proprium Dei cultum (agimus enim nunc tantum de sacrificio visibili, imo illud solum proprie sacrificium vocamus, juxta primam nominis impositionem, ut dictum est), non tamen e contrario omnis actus sensibilis, quo redditur Deo religiosus cultus illi proprius, potest dici sacrificium, cum tamen habere possit eamdem significationem et honestatem, quam habet sacrificium. Assumptum patet primo in vocali laude Dei, qua confitemur illum esse supremum dominum, nosque illi subjecimus, quae metaphorice vocari solet sacrificium laudis; non est tamen proprie sacrificium, prout de illo nunc agimus; et tamen idem prorsus significat, quod sacrificium, ut ex dictis patet. Similiter tunctio pectoris et genuflexio fieri possunt in recognitionem propriæ excellentiæ divinae, et ita idem significabunt, quod sacrificium; et tamen juxta communem concipiendi modum, illa non sunt sacrificia proprie dicta; unde in his non requiritur publicus minister, nec publica auctoritas, sicut in sacrificio. Tandem, omnis cultus latræ exterior est proprius Dei, si sit perfectus et absolutus; et tamen non omnis talis cultus est sacrificium, nam patet de ipso usu sacramentorum, quo profitemur Deum esse principalem auctorem sanctitatis; et in usu etiam sacramentalium,

ut, v. gr., erigere templum, consecrare altare, quæ in solius Dei cultum facere licet; in his ergo omnibus est eadem significatio divinæ excellentiæ, et consequenter eadem moralis honestas, quæ attingit Deum, ut subjectum, cui honor et cultus debitus exhibetur. Quid ergo proprium in sacrificio, per quod ab hujusmodi actibus distinguatur? Et augetur difficultas ex quodam dicto D. Thom., allegata quest. 85, art. 3, ubi cum dixisset, actus aliarum virtutum, prout a religione imperantur, et referuntur in cultum Dei, solere metaphorice appellari sacrificia, ita concludit: *Sunt tamen quidam actus, qui non habent ex alio laudem, nisi quia sunt propter reverentiam divinam; et isti actus sacrificia dicuntur, et pertinent ad virtutem religionis.*

Nam, si D. Thomas intelligit, omnes actus hujusmodi esse propria sacrificia, falsum est, quod dicit; nam votum est actus religionis non habens ex alio laudem, nisi quia sit in honorem Dei, et tamen non est sacrificium; et idem est de laudatione divina, genuflexione, et aliis similibus; si autem intelligit sacrificium contineri sub genere talium actuum, quamvis cum illo genere non convertatur, esto, id verum sit, non tamen explicatum manet, quid speciale talis actus requirat, ut in genere propria sacrificii constituantur. Adde, etiam non videri necessarium, ut proprium sacrificium sub tali genere actus constituantur; nam mors Christi fuit verissimum et propriissimum sacrificium, et tamen infinitis aliis titulis laudem habens; fuit enim actus maximæ charitatis, fortitudinis, etc.

2. *Sacrificandi actus circa rem aliquam permanentem debet versari quæ Deo offeratur.* — *Quid oblationis nomen importet.* — Dico primo, de necessitate actionis, quæ est sacrificium, esse, ut sit oblatio alicujus rei permanentis Deo facta. In hac conclusione omnes convenient, et probatur ex modo loquendi sacrae Scripturæ, in qua sacrificare, et sacrificium offerre idem sunt; si ergo sacrificare est offerre, sacrificatio ipsa erit oblatio; antecedens patet Genes. 8: *Obtulit holocausta supra altare;* et cap. 22: *Offeres filium tuum in holocaustum;* Isa. 1: *Non offeratis ultra sacrificium frustra;* et ad Heb. 5: *Ut offerat dona et sacrificia pro peccatis;* et cap. 9, ut declareret Paul. cruentum sacrificium Christi: *Per Spiritum Sanctum (inquit) semelipsum obtulit immaculatum Deo.* Et infra: *Christus semel oblatus est ad multorum exhaurienda*

peccata. Prima vero consequentia probatur; nam sacrificium proprie significat actionem sacrificandi, ut supra visum est; si autem sacrificare est offerre, necesse est, ut ipsa actio sacrificandi in oblatione consistat; erit ergo sacrificium oblatio aliqua facta. Secundo declaratur; nam ex hoc capite differt actus sacrificii a multis actibus religionis supra numeratis, ut patet simul explicando, quid nomine oblationis proprie significetur. Dicimur enim offerre Deo cor nostrum, preces seu orationes, seu vitulos labiorum, et res alias, quæ Deo immolantur, in quibus omnibus non est idem oblationis genus. Oportet ergo considerare, externum Dei cultum interdum fieri per puros actus externos, interdum aliquibus etiam rebus. Puros actus externos voco, qui consistunt solum in aliquo motu, vel actione hominis, et in ea perficiuntur et consummantur absque aliqua re externa, circa quam versentur, ut sunt genuflexio, vocalis oratio, et similes. Res autem appello, quascumque res permanentes, quæ, licet non possint in cultum Dei cedere, nisi media aliqua actione hominis, tamen quia ille cultus fit per usum, seu exhibitionem talium rerum, ideo dicitur fieri per ipsas res, ut distinguatur a priori modo cultus; hujusmodi ergo actio, qua ita utimur aliqua re permanente, ut in cultum Dei illam transferamus, dicemus, aut consumamus, dicitur proprie hoc loco oblatio talis rei facta in cultum ejus. Rursus considerandum est, aliud esse referre aliquid in Deum, aliud vero offerre aliquid Deo; quamquam enim haec voces interdum confundi soleant, et ut synonyma usurpari, tamen secundum propriam rationem differunt, quia referre in Deum, proprie dicit habitudinem finis ultimi, unde proprie cadit in humanas actiones, quatenus propter Deum fiunt; offerre autem aliquid Deo, dicit habitudinem objecti proximi, seu personæ, cui aliquid donatur, seu exhibetur; quod quidem, quamvis convenire possit in alias externas actiones, quæ non habent aliunde laudem, quam ex eo, quod Deo offeruntur in cultum et honorem, propriissime tamen dicitur de rebus permanentibus, quas homo, prout potest, Deo offert, et quasi dono dat in obsequium ejus. Etenim, quia Deus rebus nostris non indiget, neque novum earum dominum acquirere potest, ac si nullum antea haberet, non possunt hoc titulo vel ratione illi offerri, sed solum, ut in honorem ejus consequentur, immutentur, aut consumantur; quæ omnia nulla alia proba-

tione indigent, quia ex ipsa verborum proprietate, et communi omnium sensu, et consensu satis constat. Ultimo vero est circa rem hanc considerandum, duplice aliqd offerri Deo, etiam prædicto posteriori modo, seu intra latitudinem objecti. Primo, proxime et directe, ut quando animal interficitur in Dei honorem. Secundo, mediate et remote; nam ut notavit D. Thom., 2. 2, dicta quest. 85, art. 3, ad 3, decimæ, licet dicantur offerri Deo, quia ob cultum ejus dantur ministris, qui divino cultui vacant, tamen immediate non offeruntur Deo, sed ipsis ministris; sacrificium ergo oportet, ut sit oblatio immediate et directe Deo facta, quia continet supremum Dei cultum externum; oportet igitur, ut per sacrificium res aliqua directe et immediate offeratur Deo in significationem supremi honoris et cultus ejus.

3. *Illatum ex conclusione.* — *Nomen sacrificii proprius de actione sacrificandi quam de sacrificata re dicitur.* — Dico secundo: ex hac conclusione infertur, in sacrificio ex parte rei, seu materiae, quæ ad significandum imponitur, duo posse considerari præter significationem. Unum est res, quæ offertur; aliud est actio, per quam offertur. Unde, sicut in sacramentis, præter significationem, in re ipsa, quæ significationi substernitur, aliud consideratur ut materia, et aliud ut forma, ita in sacrificio fieri potest, servata proportione; res enim, quæ offertur, potest dici materia sacrificii, quia est veluti primum fundamentum ejus; actio autem, per quam offertur, est veluti forma sacrificii, quia per illam completur et quasi constituitur. Res autem, quæ in sacrificio offertur, considerari potest, vel ut antecedit actionem offerendi, vel secundum eum statum, in quo constituitur in termino oblationis; et utroque modo est materia sacrificii, seu res in sacrificium oblata; ut, verbi gratia, animal, quod offeratur Deo in sacrificium per jugulationem, vivum supponitur huic actioni; at in termino est mortuum; et utroque modo potest dici materia sacrificii, quamvis frequentius et generalius, ac principalius, dici hoc soleat de tali re, prout supponitur toti actioni sacrificandi. Et hinc ulterius ortum est, ut, nomen sacrificii æquivoce sumatur. Nam, et res oblata, et actio ipsa, per quam offertur, solent sacrificium appellari; propriissime tamen dicitur de actione, ut ex ipsa etiam voce patet. Nihil enim aliud est sacrificium, nisi factio sacri, unde apertius posset sacrificatio

appellari; idem vero extenditur ad rem oblatam, seu, quæ jam est ad sacrificium proxime destinata, ut in sequentibus latius videbimus. Quocirca ad concludendam propriam sacrificii rationem, duo supersunt explicanda. Primum est, qualem esse oporteat rem, in sacrificium offerendam. Secundum est, per quam actionem debeat offerri.

4. *Illa tantum oblatio, quæ immutationem, sacrificationemque includit, sacrificium est proprie.* — Quæ duo ut explicentur, dico secundo: non omnis oblatio proxime facta Deo est sacrificium, sed sola illa, quæ fit per aliquam immutationem rei oblatæ, circa quam necesse est aliquid sacrum fieri, quando proprie sacrificatur. Sumitur hæc conclusio ex D. Thom., citato art. 3, ad 3, ubi distinguit duplum oblationem Deo directe factam: alia vocatur oblatio simplex, quæ genericum nomen oblationis retinere solet, quæ non est proprie sacrificium; alia vero est oblatio magis sacra, per quam aliquid sacrum fit circa rem oblatam; et hæc est proprie sacrificium, licet interdum hac voce omnis oblatio directe facta Deo comprehendi soleat, ut notavit D. Thom., 1. 2, q. 404, art. 4, ad 5. Quam divisionem significavit etiam Paul., ad Hebr. 5, ita verbis illis: *Ut offerat dona et sacrificia.* Ubi de rebus oblatis Deo loqui videtur, et quædam vocat dona, quia quasi per simplicem donationem offeruntur; alia vero vocat sacrificia, quia per actionem effectivam aliquius rei sacrae offeruntur, ut ibi etiam notavit Chrysost., hom. 28, afferens illud Ps. 38: *Sacrificium, et oblationem noluisti,* et dicens, *quidquid est extra sacrificium, oblationem appellari;* quod intelligendum est, ut diximus, quia commune nomen accommodatur speciei minus perfectæ, quo modo potest oblatio a sacrificio distingui, quamvis aliqui commune nomen sit. Quod etiam notavit Theophylactus, ad Hebreos 8 dicens: *Sacrificium est, quod est per sanguinem, aut ignem; oblatio autem est ex fructibus, et sine sanguine, aut igne, aut alia immutativa fit;* ubi tradens prædictam divisionem, non tam propriis et adæquatibus definitionibus, quam usitatoribus exemplis eam declarat, additque etymologiam Græcorum verborum, quibus hæc duo genera oblationum significantur; nam quædam oblatio dicitur προσφορά, quæ vox simplicem oblationem significat, ut ex proprietate ipsius verbi constat; alia vero oblatio dicitur θυσία, quæ proprie de victimâ seu de sacrificio dicitur; nam, licet in primæva significatione

suffitum, seu oblationem per ignem factam significare videatur, quia verbum Græcum, unde derivatur, ardere significat, quia fortasse olim sacrificia apud Græcos hoc præsertim modo fiebant, jam vero derivata vox est ad significandum etiam oblationem cum effusione sanguinis, aut alia simili immutatione. Quam doctrinam prius tradidit Eusebius, lib. 4 de Praeparatione Evangelica, c. 6, et indicavit Isidorus, lib. 6 Etymolog., cap. de Officiis. Præterea hoc confirmat D. Thom. ex ipsa voce, *sacrificium,* quæ, ut diximus, effectiōem alicujus sacri significat; et ideo Gregor., in c. Multi, 1, quæst. 1, sacrificium interpretatur, quasi sacrum factum, quod a simplici oblatione distinguitur. Tandem ex rebus ipsis potest hoc declarari; nam constat hæc duo oblationum genera in religioso Dei cultu intervenire; olim enim primitiae offerebantur Deo, et primogeniti, et alia similia, quæ non sacrificabantur; et nunc etiam primitiae offeruntur Deo, ut constat ex can. 3 et 4 Apostolorum; et in professione religionis homo seipsum offert Deo; et generaliter ait August., epist. 59: *Multa offeruntur Deo, maxime tamen altaris oblatio;* est ergo in lege Evangelica aliqua oblatio præter altaris oblationem, cum tamen sola altaris oblatio sit sacrificium; igitur in re ipsa est hoc duplex genus oblationis; ergo illis etiam duabus vocibus, oblations et sacrificia, recte significantur. Et confirmatur, nam sacrificium fit in significatiōem, et protestationem divinæ excellentiæ, ac supremi domini Dei; hoc autem expressius significatur, quando res aliqua ita offertur, ut in illius honorem immutetur, seu consumatur, vel aliquid aliud sacrum fiat; nam simplex oblatio de se communis est aliis rebus; unde non habet tam proprie hanc significatiōem, nisi ex intentione offerentis; ergo proprie sacrificii nomen prædictum genus oblationis significat.

5. *Oblatio in sacrificio reperta rei oblatæ consecrativa et immutativa esse debet.* — Ex his ergo constat primo, qualis esse debeat actio, quæ rationem oblationis in sacrificio habet; in communi enim solum dicere possumus, debere esse actionem consecrativam aliquo modo rei oblatæ, et immutativam ejus. Ita D. Thom., dicta solutione ad 3, dicens: *Sacrificia proprie dicuntur, quando circa res Deo oblatas aliquid fit.* Quid autem sit illud aliquid, quod fieri debeat, nulla definitione seu descriptione declarat, sed tantum quibusdam exemplis docet: *Sicut quod animalia*

occidebantur, et comburebantur, quod panis frangitur, et comeditur, et benedicitur. Unde quod quidam aiunt, necessarium esse, ut hæc actio talis sit, ut per eam res oblata interficiatur seu pereat, quamvis ita sit secundum frequenterum usum; animalia enim interfici solebant, et sanguis eorum fundebatur, aliae vero res solebant igne torri, aut consumi, quia hujusmodi immutationum genera aptiora credebantur ad repræsentandum, et supremum Dei dominium, et cruentum Christi sacrificium; nihilominus tamen non fuit hoc ita perpetuum, et necessarium, quin absque hujusmodi actione, vel tanta immutatione, interdum legamus sacrificium oblatum. Melchisedech enim, Genes. 7, sacrificium Deo obtulit in pane et vino, ubi non legimus immutationem aliquam factam circa rem oblatam, nisi fortasse, quod panis ille et vinum aliqua externa demonstratione oblata sunt Deo cum aliqua benedictione, seu elevatione, vel fractione, et distributione, ac sumptio per modum cibi et potus sanctificati; et in Levitico similia sacrificia reperientur, præsertim in panibus propositionis, et aliis sacrificiis ex simila et hujusmodi; semper tamen aliqua immutatio in re oblata reperiatur, quia hoc modo, ut dixi, expressius significatur, *Deum esse omnium auctorem;* ergo in genere hoc, satis est dicere, actionem illam debere esse aliquo modo consecrativam, et immutativam rei in Dei honorem.

6. *Quidam vero distinguunt triplicem actionem, aliam consecrativam, aliam immutativam seu consumptivam rei, et aliam, quæ sit oblatio ejusdem rei Deo facta.* Sed, quicquid sit de nostro Eucharistico sacrificio, de quo postea videbimus, an hæc actiones in eo distinguantur, et ad illius essentiam pertineant, tamen, in genere loquendo de ratione sacrificii, non est necesse intelligere eas actiones re, sed ad summum ratione distinctas; actio enim illa, per quam res mactatur, aut frangitur, aut alio simili modo immutatur, est sufficiens immutatio ad rationem sacrificii, neque aliqua alia consumptio est de illius essentia; nulla enim sufficiente necessitate, aut rationi singi potest. Nam, licet in veteribus sacrificiis res oblatæ et sacrificatae, interdum consumerentur per usum sacerdotis aut populi, tamen neque id erat commune omnibus sacrificiis, ut constat de holocausto, neque in his, in quibus fiebat, pertinebat ad essentiam sacrificii, sed post consummatum sacrificium fiebat ad significandum, hominem per sacrificium acceptari ad divinorum consortium, participationemque eorum donorum, quæ jam Deo oblata fuerant, juxta illud 4 ad Cor. 10: *Qui edunt hostias, participes sunt altaris.* Rursus hæc eadem immutatio rei oblate, quatenus fit ex institutione divina, et ad divinam excellentiam significandam, consecratio dicitur, quia ut sic est quid sacrum; unde per eam sacratur, seu sacra efficitur res illa, quæ sic immutatur. Ac denique hæc eadem sacra immutatio, quatenus in Dei cultum et honorem fit, est ipsam oblatio sacrificativa, quia per eam res oblata humanis usibus inepta redditur, Deoque dicatur, et in illius cultum transfertur. Non igitur his vocibus actiones diversæ significantur, sed una et eadem sub diversis respectibus.

7. *Sacrificium quodvis, a quo, cui, quod, pro quo offeratur, qua item actione, includat necesse est.* — *Quæ debent inter predicta versari distinctio.* — *His altare conjungendum.* — Atque ex his tandem colligitur, recte dixisse August., lib. 4 de Trinit., cap. 14, in omni sacrificio quatuor esse necessaria, qui offerat, cui, pro quo, et quæ offerat; distinguit enim ibi tantum personas seu supposita, præter quæ actionem etiam offerendi seu sacrificandi intervenire necesse est; quæ omnia etiam indicavit Paulus ad Hebr. 5, dicens: *Omnis Pontifex ex hominibus, assumptus pro hominibus constituitur in his, quæ sunt ad Deum, ut offerat dona et sacrificia pro peccatis;* et cap. 8: *Omnis Pontifex ad offerendum munera et hostias constituitur, unde et necesse est, et hunc habere aliquid, quod offerat.* Ubi Deus est, cui sacrificium offertur; homines, præsertim peccatores, pro quibus offertur; Pontifex, qui offert, quem necesse est habere aliquid, quod offerat. Unde Isaac, Gen. 22, cum videret patrem eum ad offerendum Deo pro se ipsis, ubi esset victima, inquirebat. Observandum est autem, hæc quatuor, quæ numerantur, non semper esse re distincta, sed haſtitudine; Christus enim et fuit offerens, et hostia oblata, et ut erat Deus, sibi etiam sacrificium offerebat, et aliquo etiam modo pro se ut homine, non quatenus sacrificium illud propitiatorium erat, sed quatenus etiam erat sacrificium laudis, et gratiarum actionis, et gloriæ ac claritatis sui corporis impetratorium; et alii sacerdotes non solum aliis, sed etiam pro se ipsis offerrunt, ut dicitur ad Hebr. Denique observa, præter illa quatuor, quæ maxime substantia sunt, posse addi quintum, quod licet